

ROMÂNIA

CURTEA DE APEL BRAȘOV

Cabinetul Președintelui

Nr. 388/39/10 iunie 2020

Către

ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE

În temeiul dispozițiilor art. 514 Cod procedură civilă, art. 21 alin. 2 din Regulamentul de ordine interioară al instanțelor judecătorești aprobat prin Hotărârea Consiliului Superior al Magistraturii nr. 1375/2015 și pct. II.7 din Hotărârea Consiliului Superior al Magistraturii nr. 725/2015, vă solicităm să vă pronunțați asupra următoarei probleme de drept soluționate diferit de instanțele judecătorești:

„1. Dacă este admisibilă indicarea de noi bunuri, solicitate în compensare în temeiul art. 1 alin. 2 din Legea nr. 165/2013 și art. 22¹ alin. 1 din H.G. nr. 401/2013, ulterior primului termen de judecată cu procedura legal îndeplinită în fața primei instanțe, prin prisma art. 204 alin. 1 Cod procedură civilă?

2. Dacă este admisibilă direct în apel solicitarea în compensare a unor bunuri neindicate în fața primei instanțe, în temeiul art. 1 alin.2 din Legea nr. 165/2013 și art. 22¹ alin. 1 din H.G. nr. 401/2013, prin prisma art. 478 alin. 2 și alin. 3 și art. 479 alin. 1 Cod procedură civilă și care este actul procedural prin care apelantul poate formula o astfel de solicitare, în faza apelului?”

Vă înaintăm copia hotărârii colegiului de conducere al Curții de Apel Brașov nr. 52/27 mai 2020 și materialul constituit în legătură cu chestiunea de drept ce face obiectul sesizării.

Cu deosebită considerație,

Președintele Curții de Apel Brașov

CURTEA DE APEL BRAȘOV
Colegiul de conducere

HOTĂRÂREA nr. 52
emisă astăzi, 27 mai 2020

Colegiul de conducere al Curții de Apel Brașov, convocat și întrunit în ședința din 27 mai 2020 în conformitate cu dispozițiile art. 7 alin. 1 lit. q și art. 23 din Regulamentul de ordine interioară al instanțelor judecătorești aprobat prin Hotărârea Consiliului Superior al Magistraturii nr. 1375/2015, a luat în dezbateră punctul 5 al ordinii de zi, respectiv, *referatul președintelui secției civile privind sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție cu un recurs în interesul legii.*

Prin referatul formulat se solicită colegiului de conducere ca, în temeiul prevederilor art. 514 Cod procedură civilă, art. 21 alin. 2 din Hotărârea C.S.M. nr. 1375/2015 și pct. II.7 din Hotărârea C.S.M. nr. 725/2015, să sesizeze Înalta Curte de Casație și Justiție cu privire la următoarea problemă de drept soluționată diferit în cadrul secției civile a Curții de Apel Brașov și de alte instanțe din țară:

„1. Dacă este admisibilă indicarea de noi bunuri, solicitate în compensare în temeiul art. 1 alin. 2 din Legea nr. 165/2013 și art. 22¹ alin. 1 din H.G. nr. 401/2013, ulterior primului termen de judecată cu procedura legal îndeplinită în fața primei instanțe, prin prisma art. 204 alin. 1 Cod procedură civilă.

2. Dacă este admisibilă, direct în apel, solicitarea în compensare a unor bunuri neindicate în fața primei instanțe, în temeiul art. 1 alin. 2 din Legea nr. 165/2013 și art. 22¹ alin. 1 din H.G. nr. 401/2013, prin prisma art. 478 alin. 2 și alin. 3 și art. 479 alin. 1 Cod procedură civilă și care este actul procedural prin care apelantul poate formula o astfel de solicitare, în faza apelului.”

Problema de drept ce a creat divergența de practică judiciară vizează momentul procesual până la care persoana îndreptățită poate indica bunurile pe care le-a solicitat în compensare, în temeiul art. 1 alin. 2 din Legea nr. 165/2013 și art. 22¹ alin. 1 din H.G. nr. 401/2013, în fața primei instanțe și respectiv a instanței de apel și natura juridică a actului de procedură care cuprinde această solicitare.

Dispoziții legale incidente:

Legea nr. 165/2013 privind măsurile pentru finalizarea procesului de restituire, în natură sau prin echivalent, a imobilelor preluate în mod abuziv în perioada regimului comunist în România.

Art. 1 alin. 2: „În situația în care restituirea în natură a imobilelor preluate în mod abuziv în perioada regimului comunist nu mai este posibilă, măsurile reparatorii în echivalent care se pot acorda sunt compensarea cu bunuri oferite în echivalent de entitatea investită cu soluționarea cererii formulate în baza Legii nr. 10/2001 privind regimul juridic al unor imobile preluate în mod abuziv în perioada 6 martie 1945-22 decembrie 1989, republicată, cu modificările și completările ulterioare, măsurile prevăzute de Legea fondului funciar nr. 18/1991, republicată, cu modificările și completările ulterioare și Legea nr. 1/2000 pentru reconstituirea dreptului de proprietate asupra terenurilor agricole și celor forestiere, solicitate potrivit prevederilor Legii fondului funciar nr. 18/1991 și ale Legii nr. 169/1997, cu modificările și completările ulterioare, precum și măsura compensării prin puncte, prevăzută în cap. III.”

(Alin. (2) al art. 1 a fost modificat de pct. 1 al art. I din Legea nr. 368 din 18 decembrie 2013, publicată în Monitorul Oficial nr. 819 din 21 decembrie 2013.)

Hotărârea de Guvern nr. 401/2013 pentru aprobarea Normelor de aplicare a Legii nr. 165/2013 privind măsurile pentru finalizarea procesului de restituire, în natură sau prin echivalent, a imobilelor preluate în mod abuziv în perioada regimului comunist în România

Art. 22¹ alin. 1: „Măsura reparatorie a compensării cu bunuri oferite în echivalent, prevăzută de art. 1 alin. (2) din Legea nr. 165/2013, cu modificările și completările ulterioare, se aplică de către entitatea investită cu soluționarea cererii formulate în baza Legii nr. 10/2001 privind regimul juridic al unor imobile preluate în mod abuziv în perioada 6 martie 1945 - 22 decembrie 1989, republicată, cu modificările și completările ulterioare, și constă în acordarea de bunuri, libere de orice sarcini, în echivalent valoric.”

Codul de procedură civilă aprobat prin Legea nr. 134/2010:

Art. 204 alin. 1: „Reclamantul poate să își modifice cererea și să propună noi dovezi, sub sancțiunea decăderii, numai până la primul termen la care acesta este legal citat. În acest caz, instanța dispune amânarea pricinii și comunicarea cererii modificate pârâtului, în vederea formulării întâmpinării, care, sub sancțiunea decăderii, va fi depusă cu cel puțin 10 zile înaintea termenului fixat, urmând a fi cercetată de reclamant la dosarul cauzei.”

Art. 478 alin. 2: „Părțile nu se vor putea folosi înaintea instanței de apel de alte motive, mijloace de apărare și dovezi decât cele invocate la prima instanță sau arătate în motivarea apelului ori în întâmpinare. Instanța de apel poate încuviința și administrarea probelor a căror necesitate rezultă din dezbateri.”

Art. 478 alin. 3: „În apel nu se poate schimba calitatea părților, cauza sau obiectul cererii de chemare în judecată și nici nu se pot formula pretenții noi.”

Art. 479 alin. 1: „Instanța de apel va verifica, în limitele cererii de apel, stabilirea situației de fapt și aplicarea legii de către prima instanță. Motivele de ordine publică pot fi invocate și din oficiu.”

În fapt, verificând întreaga documentație înaintată de curțile de apel din țară la solicitarea președintelui secției civile a Curții de Apel Brașov, s-a constatat că există o practică neunitară la nivelul curților de apel în ceea ce privește chestiunea de drept supusă analizei, ceea ce justifică aplicarea dispozițiilor art. 514 și 515 Cod procedură civilă.

A. Practica judiciară:

Astfel, în problema juridică anterior expusă se conturează două opinii jurisprudențiale:

1. Într-o primă orientare, minoritară, s-a apreciat că nu pot fi solicitate alte bunuri în compensare, față de cele cu care a fost sesizată prima instanță, direct în calea de atac a apelului, opunându-se unei atare solicitări efectul devolutiv al apelului prevăzut de art. 478 alin. 3 Cod procedură civilă, care interzice schimbarea obiectului cererii de chemare în judecată și formularea de noi pretenții în apel.

Argumentele care stau la baza acestei opinii sunt următoarele:

A. Calea de atac a apelului, prin efectul său devolutiv, implică verificarea de către instanța de control ierarhic a stabilirii situației de fapt și a aplicării legii de către prima instanță, în limitele în care s-a produs investirea acesteia, în concordanță cu dispozițiile art. 479 alin. 1 și art. 478 alin. 3 Cod de procedură civilă;

B. Potrivit considerentelor nr. 54 și 64 expuse în decizia în interesul legii nr. 12/2018 a Înaltei Curți de Casație și Justiție, indicarea bunurilor disponibile se circumscrie obiectului cererii de chemare în judecată, sens în care se prevede că „instanța investită cu cererea prin care persoana îndreptățită pretinde că există bunuri care pot fi acordate în compensare, trebuie să procedeze la verificarea pe fond a unei astfel de pretenții și, pe baza probatoriului administrat, să stabilească temeinicia cererii.” (54);

„În același sens, a declanșa o procedură judiciară doar pentru a constata că o unitate deținătoare, în mod discreționar sau din neglijență, nu întocmește sau nu actualizează lista bunurilor ce pot fi acordate în compensare, fără a da posibilitatea părții interesate de a face dovada existenței unor bunuri disponibile, a stabilirii, pe baza probelor, a situației juridice actuale a bunurilor pretinse, ar echivala doar cu iluzia exercițiului unui drept fundamental și cu lăsarea lui fără substanță, precum și cu negarea plenitudinii de jurisdicție a instanței de judecată investite cu o cerere prin intermediul căreia persoana îndreptățită pretinde că există bunuri ce pot fi acordate în compensare.”(64);

C. Indicarea altor bunuri în apel nu reprezintă o explicitare a pretențiilor adresate primei instanțe, ci reprezintă în realitate o cerere nouă, prin care sunt indicate în mod expres alte bunuri pe care partea le solicită în compensare și cu privire la care este necesar să se administreze un probatoriu distinct față de cel administrat în fața primei instanțe; în caz contrar, apelul și-ar pierde caracterul său reformativ iar obiectul cercetării instanței de apel nu l-ar mai reprezenta legalitatea și temeinicia hotărârii atacate ci ar viza alte aspecte care nu au format obiectul cercetării primei instanțe, fiind încălcate dispozițiile art. 479 alin. 1 Cod de procedură civilă;

D. Obiectul cererii de chemare în judecată nu poate fi unul generic, reprezentat de acordarea bunurilor în compensare, instanța trebuind sesizată în vederea exercitării funcției jurisdicționale cu un obiect concret reprezentat de caracterul disponibil al unui bun individual determinat oferit de entitatea deținătoare și acceptat de persoana îndreptățită ori identificat ca atare de reclamant, bun supus unei evaluări în vederea stabilirii unei echivalențe valorice.

În sensul acestei opinii au fost pronunțate următoarele hotărâri:

Curtea de Apel Brașov: decizia civilă nr. 1821/Ap/08.12.2016.

2. Într-o a doua orientare jurisprudențială, majoritară, s-a apreciat că și în faza procesuală a apelului pot fi indicate bunuri care să poată forma obiectul compensării, chiar dacă ele nu au fost indicate în fața primei instanțe.

În motivarea acestei opinii s-au reținut, în esență, următoarele:

A. Obiectul cererii de chemare în judecată îl constituie măsurile reparatorii prin acordarea de bunuri în compensare, iar indicarea unor noi bunuri nu schimbă așadar acest obiect, o astfel de precizare putând fi depusă în fața primei instanțe până la închiderea dezbaterilor în condițiile art. 204 alin. 2 Cod de procedură civilă;

B. Efectul devolutiv al apelului permite indicarea unor noi bunuri, solicitate în compensare, prin cererea de apel dar și prin alte cereri, ulterioare acesteia.

C. Obiectul acțiunii îl constituie acordarea de bunuri în compensare, iar faptul că s-au indicat noi bunuri în cererea de apel constituie un aspect ce ține de probațiune, fiind eventual o probă nouă în apel.

În sensul acestei opinii au fost pronunțate următoarele hotărâri:

1. Curtea de Apel Brașov: Decizia civilă nr.199/Ap/19.02.2019;

2. Curtea de Apel Galați: Decizia civilă nr. 271/A/10.11.2017;

3. Curtea de Apel Cluj: (dosar 2897/117/2015 cu termen în 06.05.2020); sentința civilă nr. 225/F/25.04.2019 a Tribunalului Cluj, secția civilă nedefinitivă;

4. Curtea de Apel Constanța: cu mențiunea ca aceste bunuri noi să fie indicate prin cererea de apel și nu ulterior derulării judecării în apel.

- Decizia civilă nr. 118/23.10.2019 - dosar civil nr. 2516/118/2017; decizia civilă nr. 102/25.09.2019 - dosar nr. 2590/118/2017.

B. Puncte de vedere:

Având în vedere că unele instanțe au precizat că nu au identificat hotărâri judecătorești pronunțate care să abordeze acesta chestiune de drept, aceste instanțe au transmis la solicitarea președintelui secției civile a Curții de Apel Brașov, **opiniile exprimate asupra problemei juridice** soluționată neunitar, rezultând o altă proporție a celor două soluții de practică judiciară prezentate mai sus, respectiv, **cu majoritate** opinându-se că în fața primei instanțe, indicarea

unor noi bunuri care să formeze obiectul măsurii reparatorii a compensării este posibilă numai în condițiile art. 204 alin. 1 și alin. 3 Cod procedură civilă (modificare de cerere), cu consecința inadmisibilității unei astfel de solicitări direct în fața apelului, indiferent de actul de procedură care o materializează (cerere de apel sau memoriu separat și ulterior cererii de apel).

Această opinie, sprijinită pe argumentele juridice de la punctul 1, a fost prezentată de Curtea de Apel București (secția a IV-a civilă și opinia majoritară a Secției a III-a civilă), Curtea de Apel Iași (opinie majoritară), Curtea de Apel Ploiești - secția I civilă și Curtea de Apel Timișoara (cu opinie majoritară), Curtea de Apel Cluj - secția I civilă, Tribunalul Constanța, Tribunalul Tulcea, Tribunalul Dolj, Tribunalul Neamț, Tribunalul Bacău, Tribunalul București - secțiile a III-a, a IV-a, și a V-a civilă, Tribunalul Ilfov, Tribunalul Cluj, Tribunalul Vaslui, Tribunalul Argeș, Tribunalul Prahova, Tribunalul Buzău.

În opinie **minoritară** s-a apreciat că este posibilă indicarea unor bunuri noi, suplimentar celor arătate în fața primei instanțe, chiar direct în fața apelului, dar numai prin cererea de apel (Curtea de Apel Constanța), iar Curtea de Apel Galați, Curtea de Apel București (secția a III-a civilă, cu minoritate) a apreciat că o astfel de solicitare poate fi formulată și în apel, nefiind o cerere nouă, nu schimbă obiectul acțiunii reprezentat de acordarea de bunuri în compensare. În acest sens fiind identificată ipoteza în care bunul acordat în compensare de prima instanță nu mai poate fi atribuit persoanei îndreptățite din diverse motive.

Această opinie, sprijinită pe argumentele juridice de la punctul 2, a fost prezentată și de Curtea de Apel Cluj - secția I civilă, Tribunalul Cluj, Tribunalul Bistrița Năsăud, Tribunalul Constanța, Tribunalul Tulcea, Tribunalul Mehedinți, Tribunalul Giurgiu, Tribunalul Ialomița.

În ceea ce privește momentul până la care se pot indica bunuri noi în compensare în fața instanței de fond, există două puncte de vedere în opinia comunicată de Tribunalul Dolj:

- într-o opinie s-a precizat că indicarea unor noi bunuri trebuie făcută cu respectarea art. 204 alin. 3 Cod procedură civilă;

- în altă opinie s-a apreciat că indicarea de noi bunuri în fața instanței de fond se poate face până la închiderea dezbaterilor, în situația în care pentru primele bunuri indicate, din probele administrate a rezultat ca nu sunt disponibile.

Nu a fost identificată practică judiciară de către următoarele instanțe: Curtea de Apel Oradea, Curtea de Apel Suceava, Curtea de Apel Târgu-Mureș, Curtea de Apel Alba Iulia, Curtea de Apel Craiova, Curtea de Apel Pitești, Curtea de Apel Bacău, Curtea de Apel București, Curtea de Apel Iași, Curtea de Apel Ploiești și Curtea de Apel Timișoara.

În concluzie, la nivelul tribunalelor, conform competenței de primă instanță, s-au identificat puncte de vedere diferite asupra acestei probleme de drept, arătându-se că:

- indicarea unor noi bunuri care să formeze obiectul măsurii reparatorii a compensării este posibilă numai în condițiile art. 204 alin. 1 și alin. 3 Cod de procedură civilă, opinie exprimată de Tribunalul Argeș, Tribunalul Vrancea, Tribunalul Vaslui, Tribunalul Ploiești, Tribunalul Dolj (cu opinie minoritară că o astfel de cerere poate fi depusă până la închiderea dezbaterilor), Tribunalul Neamț, Tribunalul Bacău, Tribunalul Ilfov, Tribunalul Teleorman, Tribunalul București, Tribunalul Prahova, Tribunalul Buzău.

- că persoana îndreptățită poate indica bunurile disponibile până la închiderea dezbaterilor în fața primei instanțe: Tribunalul Ialomița, Tribunalul Brăila, Tribunalul Giurgiu, Tribunalul Maramureș, Tribunalul Bistrița-Năsăud.

În același sens, Tribunalul Cluj a depus jurisprudență din care rezultă că indicarea unor noi bunuri solicitate de persoana îndreptățită în compensare, nu este apreciată drept modificare de acțiune (dosar nr. 2897/117/2015 - încheiere nedefinitivă din 18.05.2018). Aceeași opinie a fost exprimată și de Tribunalul Mehedinți.

Celelalte instanțe au comunicat că nu s-a conturat în urma dezbaterilor o opinie majoritară.

În concluzie, s-a constatat că există și în prezent practică neunitară cu privire la interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 204 alin. 1 Cod procedură civilă, art. 478 alin. 2 și alin. 3 Cod procedură civilă, în situația în care ulterior primului termen de judecată cu procedura legal

îndeplinită, persoana îndreptățită, în temeiul art. 1 alin. 2 din Legea nr. 165/2013 și art. 22¹ alin. 1 din H.G. nr. 401/2013, solicită alte bunuri în compensare decât cele cuprinse în cererea de chemare în judecată și în situația în care direct în apel sunt indicate noi bunuri cu care prima instanță nu a fost investită.

Deși nu au fost transmise hotărâri judecătorești într-un număr semnificativ, totuși s-a conturat o practică neunitară privind această problemă de drept care necesită dezlegare printr-un recurs în interesul legii, cu atât mai mult cu cât la nivelul instanțelor de fond și apel s-a identificat un punct de vedere diferit de abordare a acestei probleme de drept care poate fi concretizat în practică neunitară la momentul în care curțile de apel vor fi sesizate cu cereri de acest gen în faza apelului. În contextul restrângerii sferei bunurilor libere care ar putea fi acordate în compensare, legalitatea schimbării în faza apelului a bunului solicitat inițial, devine o veritabilă problemă de drept cu impact asupra practicii judecătorești.

În cadrul Curții de Apel Brașov, secția civilă s-au exprimat ambele opinii menționate anterior, conform hotărârilor judecătorești atașate, neexistând o practică judiciară unitară cu privire la această chestiune de drept. A fost întocmit procesul-verbal al ședinței lunare cu judecătorii secției în scopul unificării practicii, însă s-a stabilit declanșarea procedurii pentru promovarea unui recurs în interesul legii.

Din verificarea site-ului I.C.C.J. se constată că această chestiune nu a fost dezlegată anterior de către instanța supremă prin mecanismul instituit de art. 519 Cod procedură civilă, iar la acest moment nu este înregistrată o cerere de recurs în interesul legii sau o cauză privind dezlegarea unor chestiuni de drept cu acest obiect.

Punctul de vedere majoritar al colegiului de conducere al Curții de Apel Brașov (două dintre membrele colegiului abținându-se, întrucât au pe rolul completului, în curs de soluționare, cauze cu acest obiect), este în sensul celei de a doua opinii expuse mai sus, respectiv, că și în faza procesuală a apelului pot fi indicate bunuri care să poată forma obiectul compensării, chiar dacă ele nu au fost indicate în fața primei instanțe.

Prin urmare, considerând că este necesar ca printr-o decizie obligatorie să se stabilească modul unitar de interpretare și aplicare a dispozițiilor legale menționate, se impune exercitarea atribuțiilor colegiului de conducere de a sesiza Î.C.C.J. pentru promovarea unui recurs în interesul legii.

În temeiul dispozițiilor art. 514 Cod procedură civilă și ale art. 19 alin. 1 lit. o din Regulamentul de ordine interioară al instanțelor judecătorești aprobat prin Hotărârea C.S.M. nr. 1375/2015,

Colegiul de conducere, cu unanimitate de voturi,

HOTĂRĂȘTE :

Art. 1. Sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție, pentru a se pronunța asupra unei probleme de drept soluționate diferit de instanțele judecătorești, astfel:

1. Dacă este admisibilă indicarea de noi bunuri, solicitate în compensare în temeiul art. 1 alin. 2 din Legea nr. 165/2013 și art. 22¹ alin. 1 din H.G. nr. 401/2013, ulterior primului termen de judecată cu procedura legal îndeplinită în fața primei instanțe, prin prisma art. 204 alin. 1 Cod procedură civilă?

2. Dacă este admisibilă direct în apel solicitarea în compensare a unor bunuri neindicate în fața primei instanțe, în temeiul art. 1 alin. 2 din Legea nr. 165/2013 și art. 22¹ alin. 1 din H.G. nr. 401/2013, prin prisma art. 478 alin. 2 și alin. 3 și art. 479 alin. 1 Cod procedură civilă și care este actul procedural prin care apelantul poate formula o astfel de solicitare, în faza apelului?

Data astăzi, 27 mai 2020.

Colegiul de conducere :

Judecător Nicoleta Hădărean – Președintele Curții de Apel Brașov

Judecător Mihaela Darabană

Judecător Răzvan Cosmin Dicu

Judecător Ramona Grația Milu

Judecător Anca Pîrvulescu

Judecător Otilia Diana Pop

Judecător Demis Marius Spărios

CONFORM CU
ORIGINALUL